

emigrantov v različnih evropskih državah, njihovim izkušnjam, vključevanju v novo okolje in istočasno navezanosti na rojstni kraj. Eno od izkušenj je starejši emigrant v Nemčiji predstavil takole: *„Če želiš uspeti v Nemčiji, moraš biti robot z duracell baterijami, ne z navadnimi“*.

Vrednost in inovativnost knjige je v pregledni predstavitvi teorij, terminoloških in metodoloških konceptov o sodobnih migracijah, izvornih in avtentičnih biografskih zgodbah, predvsem v razmišljanjih o dvoumnosti zelo popularnega koncepta transnacionalnosti. Avtorica opozori na dejstvo, da omejevanje transnacionalnosti zgolj na izkušnjo migrantov v diaspori postaja nezadostno. Tukaj nastopi največja težava in sicer, da ne antropologija, ne druge družboslovne discipline še nimajo metodologije, ki bi povsem zajele in pojasnile pestrost in vse večjo razširjenost tega, kar opredeljujemo kot transnacionalne migracije. Sploh ob upoštevanju dejstva, da sodobna migracijska izkušnja ni omejena zgolj na migrante in je koncept diaspore vse manj uporaben.

Kot dodatno vrednost knjige bi opredelila številne biografske zgodbe gastarbajterjev, izseke iz življenja *tukaj in tam*, ali prej *ne tukaj ne tam*, ki vendarle opozarjajo na razširitev koncepta krajevnega poligamije kot posledice vse bolj globaliziranega vsakdanjega življenja.

Knjiga je rezultat dela na projektih: *Antropološko raziskovanje Srbije – od kulturne dediščine do moderne dobe* in *Ne tam na tukaj – Kulturna dediščina in identiteta gastarbajterske populacije*. Kritična sinteza prebrane omogoča kreiranje lastnih pogledov in stališč do obstoječega in tudi morebitnih alternativnih predlogov za strategije razumevanje sodobnih migracijskih procesov na globalni in tudi lokalni ravni.

Vsekakor gre za študijo, ki utegne zaradi trajno aktualne problematike, ki jo obravnava pritegniti sorazmerno širok krog bralcev: v prvi vrsti seveda strokovnjake za migracijske študije in strokovnjake z različnih področij humanistike in družbenih ved, predvsem antropologe. Nenazadnje je antropološko raziskovanje kulturne identitete migrantov področje, ki bi ga kazalo v prihodnje celovito raziskovati tudi pri nas.

Karmen Medica

Dimitrij Rupel: NEGOTOVO ŽIVLJENJE 176. ČLANICE OZN. Negotovo življenje Slovencev od avstrijskega cesarja, srbskega kralja in jugoslovanskega maršala do Demosa in stricev iz ozadja; od narodnega vprašanja do nacionalne države, evropskega poslanstva in morebitnega novega koncepta. Ljubljana, Trst, Dobrava, Ljubljana 2013, Nova obzorja, d.o.o., 318 strani.

Dimitrij Rupel (1946) je ob svojih političnih oziroma diplomatskih funkcijah avtor mnogih leposlovnih in družboslovnih del ter knjig o mednarodnih vprašanjih.

Osebo doživljanje slovenske pomladi je opisal v knjigi *Skrivnost države* (1992), kot slovenski zunanji minister je zaslužen za pripravo in izdajo publikacije *Slovensko-italijanski odnosi 1880-1956 / Poročilo slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije* (Koper-Capodistria, julij 2000) in Bele knjige o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško (Ljubljana, 2006). V novejšem času pa je poleg podrobnega poročila o slovenskem predsedovanju Evropski uniji (Slovensko predsedovanje v ognju lastnih sil, 2009) objavil tudi obsežen prikaz slovenske diplomacije (Slovenija na svetovnem prizorišču, 2011).

Njegovo zadnje delo z nekoliko pomenljivim naslovom »Negotovo življenje 176. Članice OZN«, ki je izšlo pri Založbi Nova obzorja (2013), naj bi bilo, kot sam navaja, namenjeno osvetlitvi in kronološkemu prikazu prelomnih dejanj na poti do slovenske osamosvojitve.

Svoje obsežno delo je po tematsko-kronološkem principu razvrstil v tri vsebinske sklope oziroma deset poglavij z dokaj širokim izborom slikovnih prilog in dokumentov, zemljevidov in imenskim kazalom. Že v drugem delu oziroma IV. poglavju, ko govori o mednarodnem priznanju Slovenije, hkrati nastopa že tudi kot eden najpomembnejših protagonistov slovenske pomladi in mnogokrat bralca nagovarja v prvi osebi, zato njegovo tokratno delo uvrščamo v tisto kategorijo oziroma literarno zvrst, ki je lahko za bralca zanimiva in privlačna, mestoma pa dokaj zahtevna ali celo neprijetna. Ob konglomeratu historičnega in avtobiografskega podajanja snovi je namreč težko zavzeti objektivno distanco, zlasti ko gre za avtorjevo ocenjevanje novejšega oziroma aktualnega političnega dogajanja, ki je zlasti razvidno iz poglavij tretjega sklopa njegove knjige. V tem kontekstu je morda smiselno povzeti misel, ki jo je na okrogli mizi o slovenskem zgodovinopisju po drugi svetovni vojni v zrcalu Zgodovinskega časopisa (Ljubljana, 8. XII. 2012) izrekel dr. E. Pelikan, »da po zgledu politike tudi v zgodovinopisju ostajamo v ideološkem spopadu za interpretacije in revizije, ki so sčasoma tudi aktualne teme slovenskih medijev; interpretacije in revizije torej, ki niso zastavljene kot vprašanje kakega »pluralizma diskurzov«, temveč so ideološko ali celo aktualno politično ter ekskluzivistično pogojene« (ZČ, 2013, 505).

Povsem razumljivo je, da je fenomen osamosvojitve leta 1991 oziroma formiranje slovenske države, spodbudil mnoge slovenske zgodovinarje srednje pa tudi starejše generacije, da so pristopili k pripravi preglednejših del o genezi slovenske države; naj kot primer navedemo dela P. Vodopivca: *Od Pohlinove slovnice do samostojne države / Slovenska zgodovina od konca 18. do konca 20. stoletja* (Modrijan, 2007), J. Pleterkega: *Pravica in moč za samoodločbo. Med Meternichom in Badinterjem / Študije, razgledi, preudarki iz petnajstletja po tretji odločitvi Slovencev* (Modrijan, 2008) in S. Grande: *Mala zgodovina Slovenije* (Celjska Mohorjeva družba, 2008). Gre seveda za zgodovinska dela z utečeno zgodovinsko

metodologijo in upoštevanjem pravil zgodovinske stroke, Dimitrij Rupel pa je svoje delo napisal v večji meri kot udeleženec in protagonist prelomnega dogajanja, predvsem pa kot »zaskrbljen državljani«, zato njegovo besedilo ne razkriva le manj znanih in neznanih dogodkov na težki in trnovi poti do slovenske državnosti, temveč tudi napovedi glede prihodnosti.

Avtor prehojeno pot od narodne ideje oziroma formiranja slovenskega naroda in njegovega političnega programa (1848/49) pa do plebiscita in razglasitve neodvisnosti (25. VI. 1991), definira kot »pripravljalna dejanja«, ki naj bi se pričela že v zadnjem obdobju habsburške monarhije oziroma prve svetovne vojne z majniško deklaracijo (1917) in se zaključila z drugo majniško deklaracijo leta 1989. Celoten zgodovinski tok dogajanja in procesov tako umešča v poglavja prvega sklopa, kjer izpostavlja problematiko Slovencev kot narodni problem z dogajanjem, ki so razpeta med propadom Avstro-Ogrske, formiranjem Kraljevine SHS do tridesetih let 20. stoletja z vzponom fašizma in nacizma, kakor tudi integralnega jugoslovanstva in razvojem slovenskega narodnega vprašanja v predvojnem obdobju. Po kronološko-tematskem principu avtor v drugem poglavju z naslovom »Slovenci kot junaki«, analizira dogajanje v jugoslovanskem prostoru v letih 1941–1945 s poudarkom na OF in zunajsondih pobojih leta 1945, tržaškem vprašanju,

kakor tudi na vprašanjih povezanih s Pariško mirovno konferenco (1947) in Informbirojem (1948). V časovnem zaporedju s prikazom osrednjih dogodkov v petdesetih, šestdesetih in sedemdesetih letih, s Titovo smrtjo 4. maja 1980 zaključuje svoj zgodovinski pregled, v katerem izpostavlja jugoslovansko krizo in slovensko pomlad ter ob koncu povzame najpomembnejše etape v obdobju med prvo in drugo majniško deklaracijo.

V poglavjih drugega sklopa z naslovom »Mednarodno priznanje«, se ob dogajanju v kritičnem in prelomnem obdobju 1989–1991, pred bralcem razgrinja marsikaj tistega, kar širši javnosti doslej ni bilo poznano, saj je bilo skrito v diplomatskem zakulisju tako domačega kot mednarodnega prostora, in marsikaj tega zabeleženega ob stikih in pogovorih s pomembnimi politiki in diplomati tistega časa le v njegovi beležnici.

V poglavjih »Raztresena in zbrana Slovenija«, se avtor na določen način znova vrača na vprašanje predržavnih konceptov oziroma državotvorne miselnosti od sredine 19. stoletja prek Dolomitske izjave do Titove Jugoslavije, slovenske pomladi in osamosvojitve, pri tem pa kot ključna elementa izpostavlja izid 57. številke Nove revije (1987) in formiranje Demokratične opozicije Slovenije (Demos), kot zadnjega dejanja slovenskega kulturnega sindroma, torej nadomeščanja politike s kulturo. Obdobje 1989–1992 opredeljuje kot čas zbranosti, ko so si Slovenci ustvarili samostojno državo. Le-ta naj bi se, kot navaja, posrečila v posebnem zgodovinskem trenutku, v katerem so se ujele na eni strani »objektivna« izčrpanost komunističnih oz. socialističnih konceptov, po drugi strani pa »subjektivna« slovenska zbranost in presenetljiva enotnost, ki so jo spodbudili dotlej – v socialistični stvarnosti – bolj ali manj skriti in zapostavljeni, vendar duhoviti in daljnovidni posamezniki. Avtor v tem poglavju podaja tudi zanimiva in pronicljiva razmišljanja o odnosu Slovencev do lastne države in vzrokih za pogostoma kritičen ali celo odklonilen odnos do nje.

Pri mnogih definicijah in ocenah posameznih osebnosti in dogajanja na poti do osamosvojitve, je tudi sam pogostoma polemičen in kritičen, kar pa ne zmanjšuje pomena njegovega dela, saj prinaša veliko novih pogledov in detajlov, ki so bili doslej širši javnosti manj ali docela neznani. Svoje delo je napisal kot univerzitetni profesor, diplomat in politik, predvsem pa kot udeleženec prelomnega dogajanja, ki je oblikovalo našo državnost.

Salvator Žitko

